

Reces uwłaszczeniowy wsi Brzoza w powiecie szamotulskim

Recesy uwłaszczeniowe to bardzo cenny materiał źródłowy dla genealogów-poszukiwaczy, tych którzy oprócz „indeksowania” antenatów, czyli spisywania dat ich urodzenia, ślubu i zgonu, interesują się również ich życiem, miejscem zamieszkania, warunkami w jakich przyszło im żyć.

Recesy w zaborze pruskim powstały w wyniku ustawy z 8 kwietnia 1823 roku o uwłaszczeniu włościan. Cały proces przedstawił w swej książce „Uwłaszczenie chłopów w Wielkopolsce w XIX w.” Witold Jakóbczyk¹, Monika Mika natomiast opublikowała interesujący artykuł związany z tą tematyką, zatytułowany „Historia katastru polskiego”, który dostępny jest w wersji on-line². Co prawda dotyczy on głównie zaboru austriackiego, ale znajdziemy w nim wiele cennych informacji.

Na naszym forum kilka lat temu aktywny był wątek *Recesy uwłaszczeniowe i sądy – wiek XIX, powiat kościański*, w którym wymieniano się informacjami o recesach. Krzysztof Dobrzyński napisał wówczas: „Tomku, ja miałem takie recesy w ręku. Miała je osoba prywatna. A więc nie tylko w sądach one są”³. Dokumenty uwłaszczeniowe przechowywane są głównie w archiwach państwowych. W nielicznych przypadkach można je spotkać w muzeach regionalnych, bibliotekach i w rękach osób prywatnych. Oczywiście nie zachowały się wszystkie dokumenty dla każdej osady. Dla wsi, o których zbieramy materiały historyczne, taki dokument nie istnieje w znanych nam instytucjach przechowujących archiwalia.

Opracowany przez nas reces wsi Brzoza nie jest dostępny w żadnym archiwum ani muzeum, stąd za zgodą jego właściciela prezentujemy go w całości, bo być może ktoś z Czytelników „Rocznika” znajdzie w nim cenne dla siebie informacje.

W Archiwum Państwowym w Poznaniu, oraz jego oddziałach, przechowywany jest obszerny zasób recesów oraz planów separacyjnych. Recesów należy szukać w zespołach *Starostwo Powiatowe w...*, a dla miasta Poznania w dwóch zespołach *Starostwo Powiatowe Poznań-Wschód* oraz *Poznań-Zachód*.

opracowanie Dobrosława Gucia, Jakub Wojtczak

¹ W. Jakóbczyk, *Uwłaszczenie chłopów w Wielkopolsce w XIX w.*, Warszawa 1951.

² http://www.google.pl/url?sa=t&ctx=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CCgQFjAC&url=http%3A%2F%2Fyadda.icm.edu.pl%2Fagro%2Felement%2Fbwmeta1.element.dl-catalog-287fd34f-4cb4-4305-bbbf-300f6ae54ebc%2Fc%2FMika.pdf&ei=_n73U_yWN9baavSYgdgM&usg=AFQjCNG9wmOrA7nbeS3F8r28-srXr3CGsaQ&sig2=58O4n3aBAjqF0bcx45lkXg&bvm=bv.73373277,d.d2k (dostęp: 22.08.2014).

³ <http://www.wtg-gniazdo.org/forum/viewtopic.php?f=2&t=1358> (dostęp: 22.08.2014).

Das über die Regulierung der gutsherrli-
chen und bürgerlichen Verhältnisse von

Brzoza

Samter Kreis, zwischen dem Dominic und
den bürgerlichen Mächten verfallen vergriffen
an Oudarmenverpflichtung. Kraysß, untern
möglich sein folgt lautet:

Oudarmenverpflichtung Kraysß

Reces

in der Regulierung der von wozjedmiocie u regulowania dóbr

Brzoza

Brzozy

Kreis Samter. w powiecie Szamotulskim położony

Das in Kraysßbezirk Wics' Brzoza w obwodzie rego-
Bosen und dessen Kreis Samter, einem Beznanski powiecie
ter belugunn Das Brzoza Szamotulskim położona, jest
ist ein Abstrich der verfallenen przynależności dóbr, die
Gut Grodziszczko, auf Nie. nich Grodziszczka, naterij
prusze wo unygnofurrt, und do parafii Sieprusze wo
zufort. Das Gutbesitzer Jo, a jest własnością Jana Le-
hann ozeronicki, für untern ronskiego, na którego Ty.
ex decreto vom 23. August tut dreednietwa mora, de.
1824. Das Enstzilitel bawistli. Kretu z dnia 23. Sierpnia
gnt ist. Die bürgerlichen Mächte 1824 rokypotece zapiranym se,
Hfz verfallen Kraysß in Kraysß, naterij. Wlosianie tamoz,
jofun 1826 auf Regulierung, ni wozynili wozynili na wio.

Reces
w przedmiocie uregulowania dóbr
Brzozy
w powiecie Szamotulskim położonych.

Wieś Brzoza w obwodzie regencyjnym Poznania powiecie Szamotulskim położona, jest przynależnością dóbr szlacheckich Grodziszczka, należy do parafii Niepruszewskiej a jest własnością Jana Żerońskiego, na którego Tytuł dziedzictwa mocą dekretu z dnia 23 Sierpnia 1824 w hipotece zapisanym się znajdywie. Włóścianie tameczni uczynili wniosek na wiosnę 1826 roku, o urządzenie stosunków swoich względem dziedzica według ustawy z dnia 8 Kwietnia 1823 r. które polecenia Królewskiej Kommissyi Jeneralney przez Kommissyą Specyjalną właściwego powiatu załatwione zostało.

W trakcie czynności okazało się, iż wieś Brzoza:

A, z folwarku pańskiego, i

B, z siedemnastu gospodarstw włościańskich, rzeczoney powyżey ustawie regulacyiney podlegających, to jest: dwonastu kmiecych a pięciu pokółedniczych się składa.

Posiedzicielami gospodarstw tych są:

Kmiecie:

a, Maciej Fryzyer

b, Wincenty Kowalski

c, Michał Kubiak

d, Marcin Kucharzewski

e, Andrzy Lukaszzyk

f, Woyciech Łoy

g, Grzegorz Napierała

h, Marcin Przybył

i, Marcin Hoppe

k, Woyciech Hadrian

l, Szymon Kukurenda

m, Woyciech Szmigłak

Pokółednicy:

n, Franciszek Mrowka

o, Ignacy Kalemba

p, Adam Jgnys

q, Walenty Zimny

r, Woyciech Pakulski

którzy wszyscy z wyjątkiem:

Grzegorza Napierały

Marcina Hoppego

Woyciecha Hadryana

podczas ogłoszenia ustawy z dnia 8 Kwietnia 1823 w prawem posiadaniu gospodarstw swoich się znajadowali.

Grzegorz Napierała objął gospodarstwo swoje na ś. Woyciech 1825 roku za zezwoleniem dziedzica po zmarłym wówczas oycu swoim na Ś. Woyciech 1828 eoku, a to po oddaleniu się tajemnym sposobem na wiosnę 1825 dawniejszego gospodarza Szczepana Szymankiewicza, który gospodarstwo to podczas obwieszczenia ustawy z dnia 8. Kwietnia 1823 posiadał i po opuszczeniu go na Ś. Woyciech 1826 przez następcę tegoż, Woyciecha Szymaniaka.

Woyciech Pakulski objął gospodarstwo swoje na Ś. Woyciech 1826, w którym to czasie poprzedni posiedziciel takowego podczas ogłoszenia ustawy z dnia 8. Kwietnia 1823, Tomasz Kubicki dobrowolnie je opuścił.

Woyciech Hadrian nareszcie obranym został przez dziedzica z pomiędzy dzieci zmarłego oycy swego Mikołaja Hadryana, który gospodarstwo podczas ogłoszenia rzeczoney tyle razy ustawy prawnym posiadał sposobem, na przyszłego gospodarstwa tegoż posiedziciela.

Takim więc sposobem wylegitymowani są wszyscy powyż wyszczególnieni 17 gospodarze do nabycia własności gospodarstw w ich posiadaniu będących.

Plebanija w Niepruszewie pobierała dotychczas dziesięcinę wytyczną w pewnej części rol folwarcznych wsi Brzozy. Zniesienie prawa tego zastrzeżone zostało do osobnej czynności, oczem tutaj jedynie dla historii czyni się wzmianka, zwłaszcza, iż grunta gospodarzom przekazane, nienależały do gruntów, które dziesięcinie podlegały.

Pola dóbr Brzozy rozmierzone zostały w roku 1800 przez geometrę Nicausa, a mapa przez niego sporządzona, po uzupełnieniu jej w roku 1827, została przez geometrę regencyjnego Szolca przekopiowaną a Kopia ta przy czynności regulacyjnej dóbr Brzozy za podstawę wzięta.

Gospodarze, których uregulowanie na grunta i czynsz się dzieje, odstępują dziedzicowi przy urządzeniu stosunków swoich około dwóch piątych części z ogólnej wartości dotychczasowych gruntów swoich, ułożyli się jednakże oto z dziedzicem aby tak, co do posiadłości swojej gruntowej, jako też względem wszelkich przyszłych praw i powinności swoich przy uregulowaniu siebie, pomiędzy sobą zrownani zostali.

Grunta gospodarzy pomieszane dotychczas były pomiędzy pańskimi, a pastwisko używane było przez nich na tychże ich gruntach a następnie razem z Dominio na osobnym pastwisku Komunalnym wspólnie: z którego to powodu z czynnością regulacyjną, zarazem zupełna separacja i zniesienie wspólności co do pastwiska na polach wsi Brzozy uskutecznione być musiało.

Oprocz robocizn posiłkowych przez dziedzica żądanych, a przez gospodarzy odnowionych na rachunek czynszu odbywać miały i oprocz terminu wykonania regulacji, względem których to obydwóch przedmiotów spór pomiędzy stronami zaszedł, i wyrokiem rozsądzonym został, ułożyły się strony względem głównych warunków regulacji i separacji, poczem między dziedzicem dóbr Janem Żerońskim z jednej a siedemnastu gospodarzami w Brzozie, to jest:

Marcinem Przybyłą
Woyciechem Hadrianem
Walentym Zimnym
Woyciechem Pakulskim
Maciejem Fryzyerem
Woyciechem Szmiłakiem
Szymonem Kukurendą
Woyciechem Łojem

Marcinem Kucharzewskim
Michałem Kubiakiem
Adamem Jgnysem
Ignacym Kalembą
Marcinem Hoppą
Franciszkiem Mrowką
Andrzejem Lukaszkiem
Grzegorzem Napierałą i
Wincentym Kowalskim
z drugiej strony następujący reces zawartym został:

§. 1.

Rzeczoni dopiero siedemnastu gospodarze wsi Brzozy, odstępując tamecznemu Dominio pod jedyne i dowolne Rzady wszystkie grunta dotychczas przez siebie posiadane, bez żadnego wyjątku, a Woyciech Pakulski, odstępnia także i budynek swoy mieszkalny, zrzekaia się na zawsze wszelkich roszczeń, jakie im do własności gruntów tych na mocy ustawy z dnia 8. Kwietnia 1823 roku służą.

§. 2.

Dominium wsi Brzozy nadaie naodwrot rzeczonym siedemnastu gospodarzom z wyłączeniem jednakże Woyciecha Pakulskiego, który nowo wystawiony budynek mieszkalny odbiera, dotychczasowe ich budynki mieszkalne i gospodarcze a procz tych nadaie im jeszcze stosownie do rzeczonego tyle razy planu separacyjnego następujące grunta, na miarę pruską obrachowane, jako to:

a, Marciniowi Przybyle posiadłość N° 1. na mappie także liczbą I oznaczoną, obeymującą

3 M.	62 IPr ogrodu
32 —	93 — roli
12 —	135 — łąki
„ —	93 — pastwiska
„ —	39 — podworze i mnieysc zabudowania
<u>2 —</u>	<u>11 —</u> drog i nieużytków
51 M	73 IPr.

wyraznie pięćdziesiąt jeden Morg, siedemdziesiąt trzy Prętów

b, Woyciechowi Hadrianowi posiadłość N° 2. na mappie liczbą II oznaczoną obeymującą:

1 M.	11 IPr ogrodu
41 —	177 — roli
10 —	175 — łąki
1 —	177 — pastwiska
„ —	52 — podworze i mnieysc budynkowych

„ — 63 — nieużytków
56 M. 119 IPr.
wyraznie: pięćdziesiąt sześć Morg, sto dziewiętnaście prętów Kwadratowych;

c, Walentemu Zimnemu posiadłość N° 3. na mapie liczbą III oznaczoną, obejmującą
1 M. 11 IPr ogrodu
52 — 129 — roli
8 — 117 — łąki
1 — 151 — pastwiska
„ — 70 — podworze i mnieysc
budynkowych
„ — 78 — nieużytków
65 M. 16 IPr.

wyraznie sześćdziesiąt pięć Morg, szesnaście Prętów;

d, Wojciechowi Pakulskiemu posiadłość N° 4 na mapie liczbą IV oznaczoną, obejmującą:
1 M. 11 IPr ogrodu
53 — 158 — roli
4 — 13 — łąki
3 — 41 — pastwiska
„ — 38 — podworze i mnieysc
budynkowych
„ — 92 — nieużytków
62 M. 173 IPr.

wyraznie sześćdziesiąt dwa Morg, sto siedmdziesiąt i trzy Prętów;

e, Maciejowi Fryzjerowi posiadłość N° 5. na mapie No V oznaczoną, obejmującą:
1 M. 11 IPr ogrodu
45 — 81 — roli
4 — 117 — łąki
8 — 150 — pastwiska
„ — 25 — podworze i mnieysc
budynkowych
„ — 146 — nieużytków
60 M. 170 IPr.

wyraznie: sześćdziesiąt Morg sto siedmdziesiąt Prętów;

f, Wojciechowi Szmigłakowi posiadłość N° 6. na mapie liczbą VI oznaczoną, obejmującą:
1 M. 11 IPr ogrodu
49 — 56 — roli
8 — 58 — łąki
„ — 53 — podworze i mnieysc
budynkowych

1 — 18 — nieużytków
60 M. 16 IPr:

wyraznie: sześćdziesiąt Móg szesnaście Prętów;

g, Szymonowi Kukurendzie posiadłość N° 7. na mapie liczbą VII oznaczoną, obejmującą:
1 M. 11 IPr ogrodu
52 — 15 — roli
7 — 168 — łąki
„ — 38 — podworze i mnieysc
budynkow
„ — 146 — nieużytków
62 M. 105 IPr.

wyraznie: sześćdziesiąt dwa Morg, sto pięć prętów Kwadratowych;

h, Wojciechowi Łojowi posiadłość N° 8. na mapie liczbą VIII oznaczoną, obejmującą:
1 M. 11 IPr ogrodu
48 — 22 — roli
5 — 40 — łąki
7 — 173 — pastwiska
„ — 137 — nieużytków
60 M. 170 IPr. wyraznie:
sześćdziesiąt trzy Morg, dwadzieścia trzy Prętów;

i, Marcinowi Kucharzewskiemu posiadłość N° 9. na mapie liczbą IX oznaczoną, obejmującą:
1 M. 11 IPr ogrodu
46 — 77 — roli
7 — 96 — łąki
6 — 161 — pastwiska
„ — 37 — podworze i mnieysc
budynkow
„ — 154 — nieużytków
62 M. 176 IPr.

wyraznie: sześćdziesiąt i dwa Morg, sto siedmdziesiąt sześć Prętów;

k, Michałowi Kubiakowi posiadłość N° 10., na mapie liczbą X oznaczoną, obejmującą:
1 M. 11 IPr ogrodu
51 — 56 — roli
8 — 91 — łąki
2 — 102 — pastwiska
„ — 161 — podworze
i mnieysc budynkowych
„ — 148 — nieużytków
65 M. 29 IPr.

wyraznie: sześćdziesiąt pięć Morg, dwadzieścia dziewięć Prętów;

l, Adamowi Ignysowi posiadłość N°. 11 na mapie liczbą XI oznaczoną, obejmującą:

1 M.	11 IPr	ogrodu
49 —	176 —	roli
11 —	144 —	łąki
3 —	„	— pastwiska
„ —	82	— podwórza i mnieysc

budynkowych

<u>1 —</u>	<u>29</u>	— nieużytków
67 M.	82 IPr.	

wyraznie: sześćdziesiąt i siedm Morg, osmdziesiąt dwa przętów Kwadratowych;

m, Ignacemu Kalembie, posiadłość N°. 12 na mapie liczbą XII oznaczoną obejmującą:

1 M.	11 IPr	ogrodu
47 —	117 —	roli
10 —	148 —	łąki
2 —	18 —	pastwiska
„ —	26 —	podwórza i mnieysc

budynkowych

<u>1 —</u>	<u>168</u>	— nieużytków
63 M.	128 IPr.	

wyraznie: sześćdziesiąt i trzy Morg, sto dwadzieścia ośm przętów;

n, Marcinowi Hoppe, posiadłość N°. 13 na mapie liczbą XIII oznaczoną, obejmującą:

1 M.	11 IPr	ogrodu
48 —	146 —	roli
10 —	166 —	łąki
1 —	63 —	pastwiska
„ —	52 —	podwórza i mnieysc

budynkowych

<u>1 —</u>	<u>136</u>	— nieużytków
64 M.	34 IPr.	

wyraznie: sześćdziesiąt cztery Morg, trzydzieści cztery przętów;

o, Franciszkowi Mrowce, posiadłość N°. 14. na mapie liczbą XIV oznaczoną, obejmującą:

1 M.	11 IPr	ogrodu
43 —	93 —	roli
13 —	124 —	łąki
„ —	26 —	podwórza i mnieysc

budynkowych

<u>„ —</u>	<u>150</u>	— nieużytków
59 M.	44 IPr.	

wyraznie: pięćdziesiąt i dziewięć Morg, czterdzieści cztery przętów;

p, Andrzejowi Łukaszykowi, posiadłość N°. 15 na mapie liczbą XV oznaczoną, obejmującą:

1 M.	11 IPr	ogrodu
45 —	160 —	roli
7 —	91 —	łąki
„ —	45 —	podwórza i mnieysc

budynkowych

<u>„ —</u>	<u>81</u>	— nieużytków
55 M.	28 IPr.	

wyraznie: pięćdziesiąt pięć Morg, dwadzieścia ośm przętów;

q, Grzegorzowi Napierali, posiadłość N°. 16 na mapie liczbą XVI oznaczoną, obejmującą:

1 M.	11 IPr	ogrodu
49 —	48 —	roli
5 —	119 —	łąki
„ —	14 —	pastwiska
„ —	167 —	podwórza i placow

budynkowych

<u>„ —</u>	<u>81</u>	— nieużytków
57 M.	80 IPr.	

wyraznie: Pięćdziesiąt siedm Morg, osmdziesiąt przętów;

r, Wincentemu Kowalskiemu, posiadłość N°. 17 na mapie liczbą XVII oznaczoną, obejmującą:

1 M.	11 IPr	ogrodu
49 —	28 —	roli
3 —	45 —	łąki
„ —	11 —	pastwiska
„ —	82 —	podwórza i mnieysc

budynkowych

<u>1 —</u>	<u>47</u>	— nieużytków
55 M.	44 IPr.	

wyraznie: pięćdziesiąt pięć Morg, czterdzieści cztery przętów Kwadratowych;

dokładnie rozseparowane i wolne od wszelkiej dotychczasowej pańszczyzny, powinności i służebności, na zupełną i czystą własność w ten sposób: iż nadanemi sobie gruntami każdy w obrębach ustaw powszechnych pomiędzy żyjącymi lub na przypadek śmierci dowolnie rozporządzać będzie mozen.

§. 3.

Nowi siedemnastu właściciele w Brzozie posiadali dotychczas w ogrodach, rolach, łąkach, pastwiskach, podworzach i placach budynkowych ogólnie: 1730 M. 119 IPr. wyraznie: tysiąc siedemset trzydzieści Morg, sto dziewiętnaście pretow kwadratowych. W miejsce tego odebrali wszyscy razem w ogrodach, rolach, łąkach, pastwi-

skach, podworzach i placach budynkowych oraz nieużytecznych miejscach ogólnie: 1044 M. 178 IPr. Wyraznie: tysiąc czterdzieści cztery Morg, sto siedemdziesiąt osm prętów kwadratowych, takiejże miary pruskiej, odstępują zatem wszyscy razem Dominio Brzoza: 685 M. 121 IPr wyraznie: sześćset osmdziesiąt pięć Morg, sto dwadzieścia jeden Prętów na potrącenie wynagrodzenia dworowi tamiecznemu za nadanie własności i za uwolnienie siebie od dotychczasowej pańszczyzny i innych powinności przypadającego. Że zaś wynagrodzenie to nie jest dostatecznym, przeto obowiązany jest jeszcze każdy z siedemnastu nowych właścicieli Dominio Brzoza corocznie 24 tal. 12 sgr: wyraznie: Dwadzieścia cztery talarów dwanaście srebrnych groszy czynsu pieniężnego opłacać, który to czynsz co rok na S. Marcin uiszczany być powinien, a przez złożenie dwudziestopięciokrotnej jego ilości skupionym być może.

§. 4.

Każdy z siedemnastu właścicieli nowych obowiązany jest, za opuszczeniem sobie czynszu talarów sześć, srebrnych groszy piętnaście, czyli pięciu srebrnych groszy na dzień w czasie od S. Jana do S. Michała po trzy dni ręczne męskie w tydzień jako robocizn posiłkowych, dziedzicowi zastrzeżonych do S. Michała tysiąc osmset trzydziestego czwartego roku odrabiać. Z chwilą tą ustanie obowiązek ten całkiem, a z nim razem opuszczenie powyższe czynszu.

§. 5.

Dominium Brzoza używało dotychczas w budynkach mieszkalnych niektórych tamiecznych gospodarzy osobne izby dla komorników swoich, mianowicie:

- a, w budynku Macieja Fryzjera i Walentego Zimnego dwie izby;
- b, w budynku Wincentego Kowalskiego i Adama Ignysa dwie izby;
- c, w budynku Michała Kubiaka i Grzegorza Napierały dwie izby;
- d, w budynku Andrzeja Łukaszyka trzy izby;
- e, w budynku Wojciecha Hadriana jedną izbę;
- f, w budynku Franciszka Mrowki i Ignacego Kalemby dwie izby i
- g, w budynku Wojciecha Pakulskiego jedną izbę.

Stosunek ten zastrzega się jeszcze do S. Wojciecha tysiąc osmset trzydziestego piątego roku bez żadnej odmiany, w owym zaś czasie odbiorą gospodarze ci, za wyjątkiem Wojciecha Pakulskiego, izby te przez dziedzica używane, pod jedyny

i nieograniczony swój zarząd. Wojciech Pakulski zaś wybudowany będzie miał nowy budynek mieszkalny w lepiankę pod Topor o jednej izbie i jednej komorze obemniący: 20 łokci długości, 11 łokci szerokości, i łokcie w świetle wysokości na nowej zagrodzie swojej kosztem dziedzica. Budowla ta, do której Wojciech Pakulski potrzebne firy ku pomocy w myśl §. 70 ustawy z dnia 8. Kwietnia 1823. odbyć jest obowiązany, powinna być najpóźniej do żniw w roku tysiąc osmset trzydziestym czwartym dokonczona, dokąd Wojciechowi Pakulskiemu używanie terażniejszego domostwa swego w dotychczasowym sposobie się pozostaje.

§. 6.

Budynki mieszkalne i gospodarcze oddane będą wszystkim siedemnastu właścicielom nowym przez wykonanie regulacji w przyzwoitym stanie.

§. 7.

Dowszystkich budowli nowych, jakież powodu zniesienia pańszczyzny w dobrach Brzozie potrzebne być mogą obowiązani są właściciele nowi na ten jeden raz potrzebne podwoły, według postanowienia §. 70. ustawy z dnia 8 Kwietnia 1823. odbyć.

§. 8.

Dominium Brzoza opłacało dotychczas 30 tala. 2 sgr. 1. fen. Wyraznie: trzydzieści talarów, dwa srebrne groszy, jeden fenig roczny ofiary, czyli podatku 24^{ym} procentem zwanego. Z tego przemuie siedemnastu nowych właścicieli ogólnie: 10 tal. 6 sgr: wyraznie dziesięć talarów sześć srebrnych groszy; zaczęć więc od wykonania regulacji począwszy:

- a, Dominium 19 tal. 26 sgr. 1 fen wyraznie: dziesięć talarów, dwadzieścia sześć srebrnych groszy jeden fenig;
- b, każdy z rzeczonych właścicieli nowych 18 sgr. Wyraznie: osmnaście srebrnych groszy z rzeczonego podatku corocznie w terminach do tego ustanowionych do Kassy poborowej właściwego powiatu wnosić będzie.

§. 9.

Podymnego uiszczać będzie każdy właściciel nowy także i po uregulowaniu jak dotychczas corocznie terminach ustanowionych 1 tal. 22 sgr. 6 fen. wyraznie: jeden talar, dwadzieścia dwa srebrnych groszy, sześć fenigów.

§. 10.

Wszyscy siedemnastu gospodarze w Brzozie oddawali dotychczas Plebanii w Niepruszewie co-

rocznie musznego, ogólnie dwadzieścia trzy wiertel żyta i tyleż owsa, czyli na miarę pruską rachując 17 5/8 mac na wiertel = 25 szefli 5 3/8 mac, wyraźnie: dwadzieścia pięć szefli, pięć i trzy osme macy żyta i tyleż owsa.

Że zaś gospodarze dwie piąte części posiadanych Az do uregulowania siebie gruntów dominio Brzozy przy regulacji odstąpili, przeto też przeymuie Dominium z gruntami tamii dwie piąte teyże daniny, a trzy piąte części ponosic będą właściciele nowi. Takim więc sposobem oddawać będzie od wykonania regulacji począwszy, na miarę pruską rachując:

a, Dominium Brzozy:

10 szefli 2 mace

Wyraźnie: dziesięć szefeli dwie macy żyta i tyleż owsa;

b, wszyscy siedemnastu właściciele nowi ogólnie:

15 szefli 3 3/8 mac

Wyraźnie piętnaście szefli, trzy i trzy osme macy żyta i tyleż owsa, każdy więc z osobna

14 1/3 macy

Wyraźnie: czternaście i jedną trzecią macy żyta i tyleż owsa Probstwu w Niepruszewie rok rocznie.

§. 11.

Szkoła osobna nieznajdowała się dotychczas w Brzozie, lecz ma być teraz nowo urządzoną. Na uposażenie posady Nauczycielskiej prawnie naznaczone, przeznaczoną została spłazina obemyiająca:

1 M. 12 IPr ogrodu

6 — 130 — roli

1 — 7 — łaki

8 M 149 Pr

wyraźnie: ośm Móg, sto czterdzieści dziewięć Prętów miary pruskiej, wolna od pastawiska i służebności, na którą Dominium 2 morgi, a reszta 6 Morg 149 Prętów nowi właściciele w Brzozie i w Grodziszczku razem dali.

Spłazina ta, która na mappie napisem: „Die Schule” (: szkoła) oznaczona jest, została już na polu wytkniętą i przekazaną.

§. 12.

Jako nagroda dla Każdoczasowego sołtysa za sprawowanie obowiązków służbowych przeznaczone została:

2 M 123 Pr: roli

6 — łaki

2 M 129 Pr:

wyraźnie: dwa Morgi, stodwadzieścia dziewięć prętów Kwadratowych miary pruskiej, podobnie wolne od pastwiska i służebności. Spłazina ta, którą właściciele nowi z gruntów sobie przypadłych na ten cel wydali, oznaczona jest na mappie napisem: „Szulzendienstland” (: grunt urzędu Sołeckiego :) i została już wpolu wytkniętą i przekazaną.

§. 13.

Dotychczasowy stosunek ponoszenia ciężarów Kommunalnych odmienia się w ten sposób: iż od czasu wykonania regulacji począwszy, wszyscy siedemnastu właściciele nowi równe zupełnie w tym względzie przyjmują powinności.

§. 14.

Polowanie i rybołówstwo, tudzież mlewo i propinacya niesą przedmiotami regulacyi, przez którą w stosunku prawnie w tym względzie istnącym, żadna a żadna niedzieje się odmiana.

§. 15.

Wykonanie regulacyi dobr Brzozy nastąpić ma na S. Woyciech tysiąc ośmset trzydziestego pierwszego roku, odkąd wszelkie dotychczasowe zobopolne prawa i obowiązki całkiem ustają.

Tak Dominium jako też właściciele nowi, obiali już grunta według rzeczonoego planu separacyjnego sobie przekazane w jesieni tysiąc ośmset trzydziestego roku ozimina; w miejsce więc panszczyny i innych powinności przez tychże siedemnastu właścicieli dotąd odbywanych, wstępnie teraz czynsz według §. 3. niniejszego recessu przez nich przyjęty. Każdy z nich uści więc dziedzicowi Brzozy na S. Marcin tysiąc ośmset trzydziestego pierwszego roku, pierwszy półroczny czynsz w ilości 12 tal: 6srg: wyraźnie: dwanaście talarów sześć srebrn. groszy, od owego zas czasu opłacać go będzie corocznie na S. Marcin wzupełności tal: 24; sgr: 12 wyraźnie: dwadzieścia cztery talarów dwanaście srebrnych groszy, od którego to czynszu jednakże opuszczenie w §. 4. wspomniane a wyrokiem postanowione, za roboczną ku pomocy dworu tymczasowo odbyć się mającą odciągnięone będzie.

§. 16.

Z dniem S. Marcina, tysiąc ośmset trzydziestego roku ustają wszelka wspólność pastwiska, jaka do owego czasu na pewney części pola dóbr Brzozy wykonywaną była, odkąd każdy uczestnik separacyi, jedynie tylko na gruntach skutkiem separacyi sobie przypadłych, tam jednakże wyłącznie dla siebie i bez najmniejszego ograniczenia pastwiska używać będzie mocen.

§. 17.

Zwrot siewów i inwentarzy na gospodarstwach włościan się znajdujących, niedzieje się na rzecz dworu, gospodarze owszem zatrzymują obydwa te przedmioty na swą własność.

§. 18.

Koszta niniejszego urządzenia poniosą interessenci podług przepisów prawnych w tej mierze istniejących, według których stosunek w jakim się każdy z nich do zebrania takowych przyłożył wniem, oznaczonym będzie.

§. 19.

Tak Dominium Brzozy jako też wszyscy siedemnastu właściciele nowi uznają się przez to, co sobie wzajemnie w recessie niniejszym zapewnili, za należytość przy urządzeniu stosunków swoich prawnie każdemu przypadającą dokładnie być wynagrodzonymi i zaspokojonym. Dziedzic dóbr

Brzozy zezwala niniejszem, ażeby rzeczony tyle razy gospodarstwa włościańskie w Księdze hipotecznej głównej dziedziny tej umazane i aby osobne Księgi hipoteczne dla nich założone zostały; na odwrot zaś zezwalaia właściciele nowi na to: aby czynsz w §. 3. niniejszego recessu w ilości dwudziestu czterech talarów dunastu srebrnych groszy przez każdego przyjęty w oddziale II. Ksiąg hipotecznych ich gruntów złą wzmianką był zainstabulowany: iż będąc przynależnością wsi Brzozy, przeto ciż właściciele gospodarstw wrazie skupienia go w przyszłości Kapitałem, jedynie przez sądową depozycją tegoż Kapitału od roszczeń rządu, codo podatków publicznych tej że dziedziny głównej, tudzież od roszczeń innych pretendentów realnych takowye zabezpieczyć się zdołają

Podpisany w Grodziszczku dnia dwudziestego trzeciego kwietnia 1833.

Jan Żeroński

Velntin xxx Zimny
Michael xxx Fryzyer
Woyciech xxx Loy
Michael xxx Kubiak
Simon xxx Kukurenda

Woyciech xxx Pakulski
Woyciech xxx Szmiglak
Marcin xxx Kucharzewski
Marcin xxx Hoppe
durch Adam xxx Ignys

Jonas

v. Fritschen

Matecki

Działo się w Grodziszczku dnia 23 Kwietnia 1833.

W interesie regulacyi Brzozy jest do stwierdzenia recessu termin na dzisiay wyznaczony. W tym celu udali się podpisani, to jest Justycyaryusz Krolewskiej Kommissyi Jeneralney, tudzież Kommissarz Specyalny i Ekonomiczny Ur. Fritschen tu w mieysce i stawili się przed nimi:

I, Dziedzic W^{ny} Jan Żeroński;

II, z strony włościan gospodarzy:

- 1, Marcin Przybyła
- 2, Woyciech Hadryan
- 3, Walenty Zimny
- 4, Woyciech Pakulski
- 5, Maciej Fryzyer
- 6, Woyciech Szmiglak
- 7, Woyciech Loy
- 8, Marcin Kucharzewski
- 9, Michał Kubiak
- 10, Ignacy Kalembe

- 11, Marcin Hoppe
- 12, Andrzy Lukaszyc
- 13, Grzegorz Napierała
- 14, Wincenty Kowalski
- 15, Szymon Kukurenda

Adam Ignys i Franciszek Mrowka niestanęli.

Stawiaici są współpodpisanemu Kommissarzowi Ekonomicznemu Ur: Fritsihen znani, i niebyło naprzeci ich zdolności do działan urzędowych nic do nadmienienia. Układ względem regulacyi Brzozy spisany, został Interessentom zwolna i wyraźnie odczytany i gdzie potrzeba tego była wyjaśniony, tudzież oświadczone im: ze wskutek takowego dzieła regulacyino separacyine w ten sposób zakonczonem zostaie, iż interessanci do czynności przybrani nietylko z żadnemi zarzutami przeciw postanowieniom układem objętem, ale tez z żadnemi dalszemi żądaniem, co do praw, ktore by im przy regulacyi niniejszey były służyły, a przy takowey przypomniane zostały, już więcey suchanemi być niemogą.

Handwritten text at the top of the page, partially obscured by a stamp. It appears to be a title or header in German, mentioning "Handwritten" and "Diedrich".

Handwritten text below the stamp, including the date "23 April 1833" and a reference to "Grodziszczko".

A list of names, each followed by "x x x", arranged in two columns. Names include "Valentin", "Michael", "Woyciech", "Simon", "Jan Zeroncki", "Woyciech", "Marcin", "Marcin", "Hopp", "Wallyogun", "Simon", and "Ignacy".

Handwritten text in the middle section, including the name "Jonas" and "Friedrich".

Handwritten text below the names, including the date "23 April 1833" and a reference to "Grodziszczko".

Main body of handwritten text in German, detailing a legal or administrative process. It mentions "Wintereise regulacyi Brzoza", "Przytożenie", and "Kommissary Generalney".

Dotąd działając stawił się także Franciszek Mrowka, któremu także powyższe oświadczenie udzielono, i układ odczytano. Na to oświadczył W^{ny} Żeroński:

„Układ jest w miarę z działanymi czynnościami i meymi myślami spisany, przyjmuję go zatem w całej osnowie, i niemam, co do treści jego, wcale nic do nadmienienia.”

Z pomiędzy włościan gospodarzy oświadczyli:

- 1, Walenty Zimny
- 2, Woyciech Pakulski
- 3, Maciej Fryzyer
- 4, Woyciech Szmiglak
- 5, Woyciech Loy
- 6, Marcin Kucharzewski
- 7, Michał Kubiak
- 8, Marcin Hoppe
- 9, Szymon Kukurenda

„Także i my z postanowieniami układu jesteśmy zgodni, przyznajemy, że takowy podług umów wprzód działanych spisany został, i przyjmujemy go w całej osnowie.”

Reszta gospodarzy wzbraniają podpis układu, względem czego osobnie z działaniem zostało.

Wszyscy stawiają się wtem zgodni:

1, że każdy z nich glinę i piasek z swoich gruntów pobiera;

2, że we wsi znajdują się dwie studnie, które wspólnemu używaniu podlegają, a które też przez wszystkich gospodarzy wspólnie utrzymywane być muszą;

3, że dojdzie do planów drogami nowo wyłożonymi na miedzach planów ku granicy z Cera-dzem dolnym, tudzież drogą polną z wsi do planu N° XVII a przez takowy aż do drogi dzielącej pomiędzy planami VIII do XVII a przydatkami prowadzącej, dostatecznie jest zapewniony. Drogi te wszystkie są na mapie oznaczone. Następnie został układ przez W^{so} Żerońskiego, tudzież przez Interesentów powyż wyrażonych i Kontentych zapisany.

Przeczytano, przyjęto i podpisano

Jan Żeroński

Valentin ××× Zimny
Woyciech ××× Pakulski
Matthias ××× Fryzyer
Woyciech ××× Szmiglak

Woyciech ××× Loy
Marcin ××× Kucharzewski
Michael ××× Kubiak
Martin ××× Hoppe

Simon ××× Kukurenda

Niedozwolnieni gospodarze jako to:

Marcin Przybyła
Woyciech Hadryan
Ignacy Kalemba
Andrzej Napierała
Wincenty Kowalski
Franciszek Mrowka

odmawiają swych podpisów, niepodając żadnej innej przyczyny nad te, iż podpisać się niechcą. Wczynności samej nie mają gospodarze żadnej zmiany uczynić, jednakże pozostają przy swoim uporze, pomimo wczynionego oświadczenia, iż czynność i bez ich podpisu ważność mieć będzie.

Jonas

v. Fritschen

Matecki